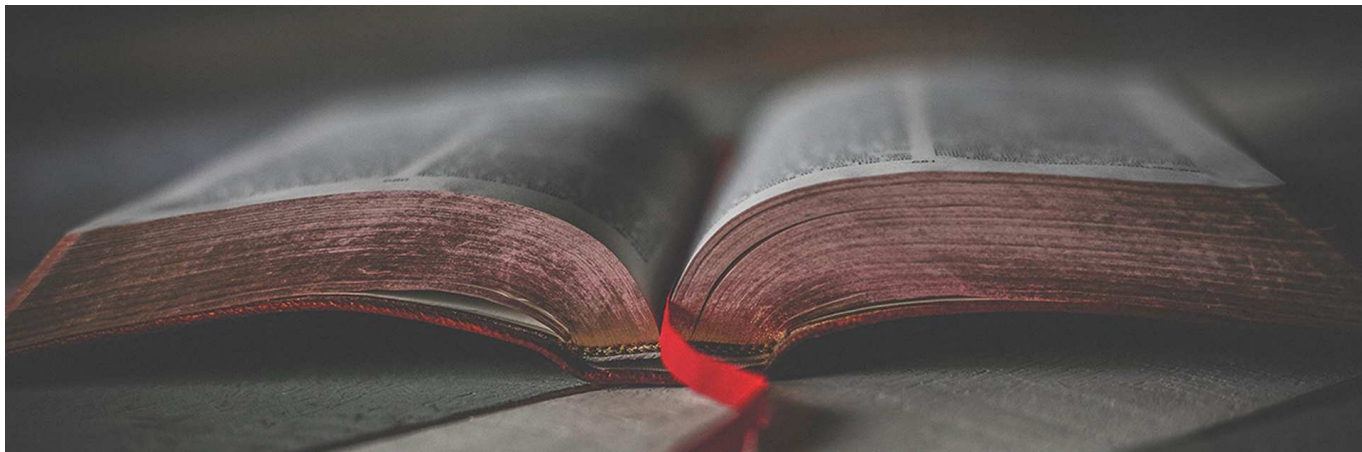

Samouczek: Mikołaj Sęp-Szarzyński i Daniel Naborowski o człowieczym losie

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Audiobook – Samouczek cz. 1](#)
- [Audiobook – Samouczek cz. 2](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Daniel Naborowski, *Impresa*.
- Źródło: Mikołaj Sęp-Szarzyński, *Sonet IIII. O wojnie naszej, którą wiemy z szatanem, światem i ciałem*.

Samouczek: Mikołaj Sęp-Szarzyński i Daniel Naborowski o człowieczym losie

Źródło: Pixabay, domena publiczna.

Wraz z nastaniem epoki baroku diametralnie zmieniła się koncepcja ludzkiego losu. Renesansowa afirmacja harmonii i celowości zastąpiona została poczuciem niepewności losu, zwątpieniem w siłę rozumu oraz przekonaniem o słabości i ułomności ludzkiej natury. Barokowi poeci podjęli się twórczej refleksji na temat ludzkiej [egzystencji](#).

Na podstawie dwóch wierszy epoki baroku przeprowadzisz interpretację, która uwzględni dokładny proces pisania analizy porównawczej tekstów poruszających ten sam problem.

Twoje cele

- Poznasz okoliczności powstania wierszy *Sonet III* Mikołaja Sępa-Szarzyńskiego i *Impresa* Daniela Naborowskiego.
- Zinterpretujesz wiersze barokowych poetów w kontekście motywu losu ludzkiego.
- Dokonasz analizy wierszy oraz określisz funkcjonalność użytych środków stylistycznych.
- Zestawisz sposób obrazowania i konwencję literacką w wierszach poetów.

Gian Lorenzo Bernini, *Ekstaza św. Teresy*, 1645-1652, Kaplica Cornano, Santa Maria della Vittoria, Rzym
Źródło: domena publiczna.

((Mikołaj Sęp-Szarzyński

Sonet III. O wojnie naszej, którą wiemy z szatanem, światem i ciałem

Pokój – szczęśliwość, ale bojowanie
Byt nasz podniebny. On srogi ciemności
[Hetman](#) i świata [łakome](#) marność
O nasze pilno [czynią zepsowanie](#).

Nie dosyć na tym, o nasz możny Panie!
Ten nasz dom – ciało, dla [zbiegłych lubości](#),
Niebacznie [zajrzając duchowi zwierzchności](#),
Upaść na wieki żądać nie przestanie.

Cóż będę czynił w tak strasliwym boju,
Wątpli, niebaczny, rozdwojony w sobie?
Królu powszechny, prawdziwy pokoju,

Zbawienia mego jest nadzieja w Tobie!
Ty mnie przy sobie postaw, a przezpiecznie
Będę wojował i wygram statecznie.

Źródło: Mikołaj Sęp-Szarzyński, *Sonet VIII. O wojnie naszej, którą wiedzimy z szatanem, światem i ciałem*.

Jan van de Cappelle, *Scena morską*, 1650

Źródło: domena publiczna.

Daniel Naborowski

Impresa

Calando, poggiando – To na dół, to do góry

Świat – morze, człowiek – okręt od burzy niesiony,
Przygody – skryte skały, szczęście – wiatr szalony.
Gdzie **styr umysł stateczny**, gdzie sam rozum rządzi,
Gdzie cnota **Cynozura**, takowy nie błądzi:
To na dół, to do góry, to w bok **wały porze**,
Tak pogody zażywa, jako niesie morze.
Nic stałego na świecie, ponieważ i **wdzięczna**
Pochodnia Tytanowa, **błędna twarz miesięczna**
Za niebieskim obrotem zachodzą i wstają.
Cóż człowiek, jeśli nieba swą odmianę mają!

Źródło: Daniel Naborowski, *Impresa*.

Słownik

egzystencja

(łac. *existere* z *ex* – na zewnątrz + *sistere* – stać, znajdować się) istnienie kogoś lub czegoś; materialne warunki czyjegoś życia; w egzystencjalizmie: swoisty sposób istnienia właściwy tylko człowiekowi, cechujący się refleksyjną świadomością własnej kondycji, losu oraz uwarunkowań w świecie

(definicja na podstawie słownika PWN)

topos

(gr. *tópos koinós*, łac. *locus communis*) – pojęcie wprowadzone do badań literackich przez niemieckiego uczonego Ernsta C. Curtiusa; oznacza ono „miejsce wspólne” w kulturze, czyli wciąż powracające motywy i tematy, które wskazują na ciągłość tradycji danej kultury

Audiobook – Samouczek cz. 1

Konstruowanie pracy na temat:

Mikołaj Sęp-Szarzyński i Daniel Naborowski o człowieczym losie. Rozwiń temat, wykorzystując wnioski z interpretacji podanych tekstów.

Polecenie 1

Zastanów się nad koncepcją, według której będziesz mógł zestawić obraz losu ludzkiego w wierszach dwóch poetów barokowych. Zwróć uwagę, że samouczek przeprowadza cię przez interpretację każdego wiersza osobno. Zdecyduj i opisz, w jaki sposób chcesz osiągnąć spójność swojego zestawienia wierszy.

Polecenie 2

Zanim przystąpisz do interpretacji dwóch wierszy, zastanów się nad typowymi tematami podejmowanymi w okresie baroku. Wypisz je i rozważ, czy wiersze, które zestawiasz, realizują program epoki.

Audiobook można wysłuchać pod adresem: <https://zpe.gov.pl/b/PTyMsMI5g>

Analiza tematu

Moje zadanie polega na przedstawieniu filozoficznych poglądów zawartych w wierszach obu poetów. Pojęcie „człowieczego losu” rozwinę, odpowiadając na pytania:

– Na czym polega ludzka egzystencja?

- W jakim świecie żyje człowiek?
- Jakie są jego możliwości w kształtowaniu własnego bytu?

Wstęp

Gromadzę treści, które można umieścić na początku wypracowania – informacje na temat obu poetów, czasów, w jakich tworzyli, i specyfiki ich utworów.

Mikołaj Sęp-Szarzyński to poeta schyłku renesansu, Daniel Naborowski tworzył w pierwszej połowie XVII w. Niewątpliwy wpływ na ich twórczość miały zmiany światopoglądowe, jakie zaszły na przełomie epok. Dotyczyły one głównie kryzysu optymistycznej wiary w potęgę człowieka i jego możliwości poznawcze. Oba utwory można określić mianem metafizycznych – refleksja w nich zawarta dotyczy tajemnic istnienia wykraczających poza doświadczenie.

Rozwinięcie

Interpretuję wiersze i przedstawiam swoje spostrzeżenia.

MIKOŁAJ SĘP-SZARZYŃSKI, *SONET IIII*

Krok 1

Analizuję tytuł utworu, odnajduję motyw przewodni.

Tytuł utworu oraz fragment pierwszej strofy nawiązują do sentencji zawartej w Księdze Hioba: *Bojowanie jest żywot człowieczy na ziemi*. Wyraża ona przekonanie, że istotę ludzkiej egzystencji stanowi ciągła walka z tym, co stoi na drodze do zbawienia.

Stosowanie motywu walki w wierszu jest konsekwentne. Przejawia się w używaniu słownictwa militarnego, np.: *bojowanie, hetman, bój, będę wojował, wygram*. Zabieg eufonii – dominacji twardo brzmiącej spółgłoski „b” w sformułowaniu: *bojowanie* byt nasz podniebny – może budzić skojarzenia z werblami wzywającymi do bitwy.

Konieczność walki podkreślają także środki stylistyczne oparte na zestawianiu sprzeczności – antyteza pokoju i wojny otwierająca utwór i oksymorony podkreślające niebezpieczeństwa, jakie czyhają na osobę mówiącą w wierszu, i dwoistość świata, który ją otacza (np. *świata łakome marności*).

Krok 2

Odczytuję zawartą w wierszu wizję świata i życia ludzkiego (rozwijam motyw życia jako bojowania), rolę Boga i szatana.

W swojej poetyckiej wypowiedzi Szarzyński zaznacza wyraźnie różnicę między egzystencją pożądaną a tą, na którą istota ludzka jest skazana. Pierwszą kwituje krótko na początku – otóż prawdziwe szczęście dać może jedynie pokój, pokojem zaś nazwany jest w trzeciej strofie Bóg. Tylko w jego mocy jest zapewnienie człowiekowi zbawienia. Ale zanim człowiek je osiągnie, musi zmierzyć się z groźnymi wrogami, którzy czyhają na niego w doczesnym życiu. Pierwszym jest srogi ciemności hetman. Za pomocą tej peryfrazy poeta określa szatana, jakby w obawie przed przywołaniem sił nieczystych. W tej metaforycznej nazwie kryje się też przekonanie o ogromnej przewadze przeciwnika, przywódcy sił ciemności.

Równie niebezpiecznym wrogiem są oferowane przez świat łakome marności i zbiegłe lubości. Wszelkie rozkosze i przyjemności stanowią wielką pokusę, jednak ich wartość jest tylko pozorna, nietrwała. Mamy tu do czynienia z kolejnym nawiązaniem do biblijnego motywu, tym razem *vanitas*. Największe jednak zagrożenie pojawia się nie ze strony zewnętrznych przeciwników, lecz własnego ciała, które łatwo ulega żądzom.

Zawarty w wierszu obraz świata oparty został na autorytecie Biblii. W wizji tej dominuje zło, z którym chrześcijanin musi się zmagać, by osiągnąć swój cel, czyli zbawienie.

Walka ta nie jest łatwa i nie byłaby możliwa bez pomocy Boga. Podmiot mówiący apeluje: *Ty mnie przy sobie postaw*.

Krok 3

Przyglądam się wizji człowieka, jaka wyłania się ze strof sonetu.

Podmiot liryczny tego utworu początkowo wypowiada się w imieniu wszystkich ludzi, o czym świadczy użycie zaimka nasz w dwóch wstępnych strofach. Jest świadom niebezpieczeństw, skarży się Bogu w pierwszej apostrofie (*Nie dosyć na tym*). Osoba mówiąca – reprezentant ludzkości zmagającej się z pokusami w drodze do zbawienia – ukazana została jako więzień własnego ciała zazdrosnego o przewagę duszy. Dążenia tej „doczesnej powłoki” są przyczyną rozdarcia wewnętrznego człowieka, jest on wątpliwy, niebaczny, rozdwojony w sobie. Wyliczenie epitetów ilustruje słabość istoty ludzkiej. Odczuwa ona obawę i niepokój – wyraża to w pytaniu o losy walki, którą musi stoczyć. Wrażenie niepewności, niestabilności podkreślają inwersje i przerzutnie rozbijające rytmikę sonetu.

W drugiej części wiersza podmiot liryczny wypowiada się już w liczbie pojedynczej – jest sam ze swoim dylematem. Dlatego też w kolejnej apostrofie do Boga zanosi rozpaczliwe wołanie o pomoc. W pełnym chaosu i wrogim świecie jedynie Stwórca ma pełnię władzy (zwrot: *Królu powszechny*), a jego wsparcie jest warunkiem zwycięstwa

w walce o zbawienie. By podkreślić znaczenie Boskiej opieki, Szarzyński – stosując regułę francuskiej formy sonetu – wyodrębnił dwa końcowe wersy rymem parzystym.

Krok 4

Podsumowuję interpretację *Sonetu IIII*.

Utwór Sępa odzwierciedla barokową wizję ludzkiej egzystencji. W miejsce renesansowego przekonania o harmonii duszy i ciała oraz o potędze umysłu pojawia się bolesna świadomość nikłości istnienia. Człowiek w ujęciu Szarzyńskiego to *homo militans* – „człowiek walczący”, bezbronna istota, która podejmuje heroiczne zmagania z własnymi słabościami. Jest samotny w bezskutecznych próbach zrozumienia tajemnicy bytu. Jego życie to wieczna walka z samym sobą

Audiobook – Samouczek cz. 2

Polecenie 1

Po zapoznaniu się z treścią samouczka napisz plan wypowiedzi. Sformułuj propozycję wstępu, który będzie komponował się z zakończeniem. Odwołaj się do swoich ustaleń z pierwszej części samouczka.

Polecenie 2

Na podstawie obu części samouczka zestaw wizje losu ludzkiego w obu wierszach. Sformułuj notatkę syntetyzującą, a następnie wyciągnij wnioski.

Audiobook można wysłuchać pod adresem: <https://zpe.gov.pl/b/PTyMsMI5g>

DANIEL NABOROWSKI, *IMPRESA*

Krok 1

Analizuję tytuł utworu, odnajduję motyw przewodni.

Naborowski sięgnął po topos życia-żeglugi, wariant starożytnego toposu życia-podróży. W wierszu rozwijaniu tego motywu służy marynistyczne słownictwo – *morze, okręt, styr* (ster), *Cynozura* (Gwiazda Polarna), *wały* (fale). Nie bez znaczenia jest wybrana przez poetę forma wypowiedzi zasygnalizowana tytułem. Cechą szczególną impresy, czyli emblematu, jest obrazowość, ilustracyjność, a to znakomicie służy prezentowaniu toposu.

Krok 2

Odczytuję zawartą w wierszu wizję świata i życia ludzkiego (rozwijam motyw życia jako żeglugi).

Świat wykreowany przez poetę jest pełen nieznanых niebezpieczeństw (*skryte skały, burze*), na które jest narażony człowiek, porównany do żeglującego okrętu. Nie może liczyć na szczęście, gdyż stanowi ono czynnik nieprzewidywalny (*wiatr szalony*). Przekonanie o zmienności i niepewności ludzkiej egzystencji pojawia się już na samym początku utworu i zostaje ponownie wyrażone w piątym wersie. Znaczenie tej myśli podkreślono poprzez obraz obrotów nieba, słońca i księżyca. Wobec wszechobecnego ruchu istota ludzka jest zbyt słaba, by osiągnąć stabilizację (*Cóż człowiek, jeśli nieba swą odmianę mają!*).

Krok 3

Przyglądam się kondycji człowieka, jaka wyłania się z utworu, określłam znaczenie rozumu i cnoty.

Wypływanie na morze już od czasów starożytnych pojmowano jako wyzwanie wymagające od marynarzy wielkiej odwagi, pokonywania strachu i własnych słabości. U Naborowskiego człowiek to okręt zdany na łaskę niespokojnej wody. Nie ma wpływu na koleje losu, gdyż są one zmienne – jak pogoda na morzu. Aby jednak dopłynąć bezpiecznie do portu, musi się kierować, podobnie jak żeglarz kieruje się Gwiazdą Polarną, trwałymi, niezachwianymi wartościami – rozumem i cnotą. Przystań, do której zawinie, może oznaczać kres życia, nagrodę w postaci zbawienia. To jednak tylko hipoteza, ponieważ w wierszu nie ma sformułowań odnoszących się wprost do kategorii religijnych.

Krok 4

Podsumowuję interpretację *Impresy*.

Daniel Naborowski tworzył w okresie, kiedy ugruntowało się już barokowe przekonanie o niestałości świata i ludzkiego losu. Dlatego też w jego wypowiedzi nie ma tego dramatyzmu i lęku, które cechują poezję Szarzyńskiego. W wierszu *Impresa* widoczna jest skłonność do formułowania wypowiedzi o charakterze sentencji, bardziej lapidarnych i przejrzystych (*szczęście – wiatr szalony*). Brak tu przerzutni – z wyjątkiem fragmentu mówiącego o obrotach niebios. Podmiot liryczny przemawia z pozycji mędrca świadomego niedoskonałości świata i własnej osoby, który zdaje się namawiać do przyjęcia takiej postawy.

Wnioski

Reasumuję spostrzeżenia z interpretacji obu utworów, znajduję punkty wspólne i różnice w podejściu do tematu ludzkiego losu.

Obaj twórcy podejmują temat filozoficzny znany już z literatury poprzednich epok. Ich wypowiedzi charakteryzuje skłonność do wykorzystywania obrazowych motywów, które wiążą się z ruchem i niepewnością – walki i żeglugi. (Inne popularne w tym okresie toposy o podobnym wydźwięku to sen, labirynt, teatr).

Szarzyński i Naborowski prezentują poglądy pozostające w opozycji do renesansowej wizji harmonijnego świata. Obaj zwracają uwagę na niemoc ludzką, na dualizm ciała i duszy oraz dwoistość świata, w którym obok dobra istnieje zło. Nie widzą też szansy osiągnięcia szczęścia w życiu doczesnym ze względu na ograniczone możliwości poznawcze człowieka i słabość jego woli. Celem staje się więc kres egzystencji – zwycięstwo w walce lub bezpieczny port.

Widać też jednak różnice. Autor *Impresyz* większym spokojem przyjmuje istniejący stan rzeczy, akceptuje antynomię świata i zaleca pogodzenie się z nią. Natomiast Szarzyński bardziej akcentuje konflikt wewnętrzny człowieka, ujawnia związane z nim negatywne emocje. Jego *Sonet IIII* prócz prośb do Boga zawiera przecież i skargę.

Ćwiczenie 1

Zestaw użyte przez poetów środki stylistyczne. Nazwij je i podaj przykłady.

D. Naborowski

środek stylistyczny	przykład

M. S. Szarzyński

środek stylistyczny	przykład

Ćwiczenie 2

Na podstawie wyników z ćwiczenia poprzedniego opisz funkcję użytych przez poetów środków stylistycznych. Zinterpretuj cel, jakim służą.

D. Naborowski

M.S. Szarzyński

Praca domowa

Mikołaj Sęp-Szarzyński i Daniel Naborowski o człowieczym losie. Rozwiń temat, wykorzystując wnioski z interpretacji podanych tekstów. Napisz tekst liczący co najmniej 400 słów.

Dla nauczyciela

Autor: Maria Gniłka-Somerlik

Przedmiot: Język polski

Temat: Samouczek: Mikołaj Sęp-Szarzyński i Daniel Naborowski o człowieczym losie

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

1) rozumie podstawy periodyzacji literatury, sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach: starożytność, średniowiecze, renesans, barok, oświecenie, romantyzm, pozytywizm, Młoda Polska, dwudziestolecie międzywojenne, literatura wojny i okupacji, literatura lat 1945–1989 krajowa i emigracyjna, literatura po 1989 r.;

3) rozróżnia gatunki epickie, liryczne, dramatyczne i synkretyczne, w tym: gatunki poznane w szkole podstawowej oraz epos, odę, tragedię antyczną, psalm, kronikę, satyrę, sielankę, balladę, dramat romantyczny, powieść poetycką, a także odmiany powieści i dramatu, wymienia ich podstawowe cechy gatunkowe;

4) rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego poznane w szkole podstawowej oraz środki znaczeniowe: oksymoron, peryfrazę, eufonię, hiperbolę; leksykalne, w tym frazeologizmy; składniowe: antytezę, paralelizm, wyliczenie, epiforę, elipsę; wersyfikacyjne, w tym przerzutnię; określa ich funkcje;

5) interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego;

9) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz jej związek z programami epoki literackiej, zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi; poddaje ją refleksji;

11) rozumie pojęcie motywu literackiego i toposu, rozpoznaje podstawowe motywy i toposy oraz dostrzega żywotność motywów biblijnych i antycznych w utworach

literackich; określa ich rolę w tworzeniu znaczeń uniwersalnych;

16) rozpoznaje obecne w utworach literackich wartości uniwersalne i narodowe; określa ich rolę i związek z problematyką utworu oraz znaczenie dla budowania własnego systemu wartości.

II. Kształcenie językowe.

1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:

1) wykorzystuje wiedzę z dziedziny fleksji, słowotwórstwa, frazeologii i składni w analizie i interpretacji tekstów oraz tworzeniu własnych wypowiedzi;

4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:

1) stosuje zasady ortografii i interpunkcji, w tym szczególnie: pisowni wielką i małą literą, pisowni łącznej i rozłącznej partykuły nie oraz partykuły -bym, -byś, -by z różnymi częściami mowy; pisowni zakończeń -ji, -ii, -i ; zapisu przedrostków roz-, bez-, wes-, wz-, ws-; pisowni przyimków złożonych; pisowni nosówek (a, ę) oraz połączeń om, on, em, en ; pisowni skrótów i skrótowców;

III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Elementy retoryki. Uczeń:

1) formułuje tezy i argumenty w wypowiedzi ustnej i pisemnej przy użyciu odpowiednich konstrukcji składniowych;

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

6) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: wypowiedź o charakterze argumentacyjnym, referat, szkic interpretacyjny, szkic krytyczny, definicja, hasło encyklopedyczne, notatka syntetyzująca;

8) tworzy plan kompozycyjny i dekompozycyjny tekstów o charakterze argumentacyjnym;

11) stosuje zasady poprawności językowej i stylistycznej w tworzeniu własnego tekstu; potrafi weryfikować własne decyzje poprawnościowe;

IV. Samokształcenie.

2. porządkuje informacje w problemowe całości poprzez ich wartościowanie; syntetyzuje poznawane treści wokół problemu, tematu, zagadnienia oraz wykorzystuje je w swoich wypowiedziach;

13) wybrane wiersze następujących poetów: Daniel Naborowski, Jan Andrzej Morsztyn, Mikołaj Sęp-Szarzyński;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie wielojęzyczności;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie;
- kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej;
- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji.

Cele operacyjne. Uczeń:

- wyjaśnia, czym jest topos i jakiego typu toposy prezentują wiersze Naborowskiego i Sępa-Szarzyńskiego;
- analizuje środki stylistyczne użyte w wierszach barokowych i opisuje ich funkcjonalność;
- interpretuje wiersze Naborowskiego i Sępa-Szarzyńskiego;
- przedstawia wspólne i różne cechy obrazowania barokowego w wierszach poetów.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- ćwiczeń przedmiotowych;
- z użyciem komputera;
- samouczek (tutorial).

Formy pracy:

- praca indywidualna.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg lekcji

Przed lekcją

Nauczyciel poleca uczniom, by przed lekcją przeczytali teksty, których dotyczy będzie samouczek:

- Daniel Naborowski, *Impresa*,
- Mikołaj Sęp-Szarzyński, *Sonet III. O wojnie naszej, którą wiemy z szatanem, światem i ciałem*.

Obligatoryjnie uczniowie powinni znać periodyzację baroku (powinna być już przeprowadzona lekcja wprowadzająca).

Faza wprowadzająca

Nauczyciel prezentuje uczniom „Wprowadzenie” do materiału oraz cele. Zapisuje temat na tablicy. Informuje uczniów, że lekcja będzie poświęcona samodzielnej pracy.

Faza realizacyjna

Praca z multimedium: Uczniowie zapoznają się z samoucikiem. Formułują syntetyzującą notatkę. Następnie wykonują polecenia do multimedium: „Audiobook” cz. 1 i cz. 2.

Ćwiczenia interpretacyjne: Uczniowie wykonują ćwiczenia przyporządkowane do drugiego audiobooka. W przypadku braku znajomości trudniejszych zwrotów (w tym archaizmów) w wierszach, uczniowie korzystają z podpowiedzi w sekcji „Przeczytaj”.

Faza podsumowująca

1. W fazie podsumowującej nauczyciel pyta uczniów o ich ewentualne wątpliwości, które pojawiły się podczas pracy z samoucikiem.
2. Nauczyciel informuje uczniów o pracy domowej. Ich zadaniem będzie sformułowanie tekstu interpretacyjnego według reguł zaprezentowanych w samouczku. Nauczyciel może polecić uczniom użyteczne lektury i pomoce, które przydadzą się podczas pracy.

Praca domowa:

Mikołaj Sęp Szarzyński i Daniel Naborowski o człowieczym losie. Rozwiń temat, wykorzystując wnioski z interpretacji podanych tekstów. Napisz tekst liczący co najmniej 400 słów.

Materiały dodatkowe:

- *Jak przygotować i napisać interpretację? Poradnik*, dostępny na stronie: cke.gov.pl.
- *Jak przygotować i napisać rozprawkę maturalną? Poradnik*, dostępny na stronie: cke.gov.pl.
- Janusz Pelc, *Barok. Epoka przeciwieństw*, Kraków 2004.

Wskazówki metodyczne:

Uczniowie mogą wykorzystać samouczek jako pomoc przy formułowaniu kolejnego zestawienia dwóch tekstów literackich.